

12 – Yetişkin Mültecilerin Dil Öğrencisi Olması

Amaç: Dil **öğrenen** mültecilerin **yetişkin olduklarını** kabul etmek ve mümkün oldukça bunu avantaja çevirmek için bir **yaklaşım** benimsenmesine **yardımcı** olmak.

Giriş

Yetişkin eğitimi ile ilgili kılavuzlar, genelde yetişkin yaşta öğrenenlerin avantajlarından bahseder:

- Dil öğrenme sürecinde kendilerine düşen sorumlulukların farkındadırlar.
- Geçmişlerinden ve mevcut bilgi ve kaynaklarından yararlanırlar; özellikle iletişim deneyimleri bu işbirlikli öğrenme için bir avantajdır.
- Pragmatik ve pratik olurlar ve dolayısıyla soru sorarlar ve uygun cevaplar ararlar.
- Konuları analiz edebilirler ve farklı bakış açılarından bakabilirler.

Yetişkin mülteciler gruplarında bu gibi avantajlar bazen mevcuttur ancak çoğu kez bu koşullar yoktur. Stresli, travmatik ve kısıtlı dil öğrenme deneyimlerinden kaynaklı kişisel durumları nedeniyle, mültecilerin bu gibi özelliklerinden yararlanmak her zaman olası değildir. Bazı durumlarda ise eğitim deneyimleri (ya da deneyim eksikleri) ve genel olarak öz-güven eksiklikleri de buna sebep olur.

Öneriler

Yetişkin mülteciler için dil desteği planlarken, aşağıdaki hususları göz önünde bulundurmanızda fayda vardır:

Yetişkinlerin kişilikleri gelişmiştir ve yaşam deneyimleri çok fazladır. Bu, aşağıdaki durumları doğurabilir:

- Kendi değer yargıları ve inanç sistemlerinde değişimlere direnç gösterme.
- Başkalarının fikirlerini, kendi yaşam deneyimlerine göre değerlendirme.
- Geçmişteki deneyimlerinin takdir edilmesi ve bunlardan yararlanılması arzusu.

Dolayısıyla, şunlar önerilmektedir:

1. Dil etkinliği planlarken, fikirlerin ve deneyimlerin paylaşılması için yeterince zaman ayırın.
2. Etkinliğe yavaş başlayın ki, mülteciler yeni ifadelere, sözcüklere ve/veya bilgilere aşinalık kazansın. Genelleştirmelerden kaçınabilmek için somut örnekler verin.
3. Yeni bilgi ve dil ile ilgili mültecilerin birbirlerine yardımcı olmasını teşvik edin.

Yetişkinlerin oturmuş bir öz-güven/öz-saygı seviyeleri vardır. Bu, aşağıdaki durumları doğurabilir:

- Öz-güvenleri/öz-saygılarının göz ardı edildiğini hissettiklerinde sinirlenebilir/rahatsız olabilirler veya pasif duruma geçebilirler.
- Dil desteğinde güç ilişkisini reddedebilirler (*Dil etkinliğini ben yönetiyorum; benim dediğimi yapmalısın*).
- İlişkileri konusunda tedbirli veya çekingen olabilirler ve yeni tanıdıkları kişilere hemen tam güven duymayabilirler.

Dolayısıyla, şunlar önerilmektedir:

1. Her zaman saygılı bir tutum içinde olunmalı; imalı sözler ve/veya otoriter baskıdan kaçınmalıdır.
2. Rekabet gerektiren etkinlikler veya mültecilerin birbirlerinin dil çalışmalarını değerlendirmeleri gereken etkinlikler tercih edilmemelidir.
3. Ulamsal ifadelerden kaçınılmalıdır; ör. ... *Yapmalısın, bu yanlış*, vb. Onun yerine, ... *benim bildiğim kadarıyla...* , ...*olsa belki daha iyi olur/olmaz mı...* gibi ifadeler kullanmak daha uygun olabilir.

Yetişkinler için zaman baskısı vardır. Bu durum, onların tercihlerini belirleyebilir.

- Ne öğrenmek istediklerini öğrenin, onlar için yararlı/önemli olacak şeylerin ne olduğunu öğrenin.
- Yetişkinler, sabırsız olabilir veya kendilerine faydalı olmayacağını düşündükleri dil etkinliklerinden sıkılabilirler.

Dolayısıyla, şunlar önerilmektedir:

1. Mülteciler tarafından ifade edilen sorular ve önceliklerden başlayın ve, mümkünse, çalışılacak konulara birlikte karar verin.
2. Mültecilerin ev sahibi ülkede gündelik yaşamlarında, ve genel olarak göç planları kapsamında, faydalı olabilecek dil etkinliklerinin ne olduğunu teyit edin.

Unutmayın ki, yetişkinler geçmişte benimsedikleri öğrenme stratejilerinden faydalansalar bile, yine de sorun yaşayabilirler, çünkü:

- Durumlarının yarattığı stres nedeniyle kısa vadeli hafızaları etkilenir.
- Daha genç dil öğrenenlerden daha çabuk yorulurlar.

Dolayısıyla, şunlar önerilmektedir:

1. Materyaller ve etkinlik türlerini çeşitlendirin.
2. Bazı temel terimleri öğrenmeleri için yardımcı olun (ör. dinle, tekrar et, eşleşin, vs.).
3. Mülteciler ile farklı şekillerde etkileşim kurarak, aşağıdakileri teşvik edin:
  - anlama (*Bu anlaşılır mı?; Anlıyor musun?*).
  - fikir paylaşımı (*Ne düşünüyorsun?*).
  - kişisel deneyimlerin paylaşılması (*Hiç ... yaptınız mı? vb.*).
  - öğrenmelerini tetiklemek (*Bana bir örnek verebilir misin?; Ahmed'e bunu anlatabilir misin? vs.*).
4. Soru sormalarını teşvik edin. Soru sormak:
  - dikkat ve ilgilerini canlı tutar.
  - pasif kalma olasılıklarını azaltır.
  - mülteciler ile aranızdaki mesafeyi azaltır.
  - dili ezberlemelerine yardımcı olur.
5. Her yeni etkinliğin başında, bir önceki etkinliği özetleyin ya da mültecilere ne öğrendiklerini, hakkında ne düşündüklerini sorun. Bunu soru sorarak yapabilirsiniz: '..... için hangi yeni ifadeyi öğrenmiştik?; 'Canlandırma etkinliğini faydalı buldunuz mu? vs.